

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів _____

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ” травня 2024 р.

**РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за бакалаврською програмою професійного спрямування
«Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування»**

на тему: «Оподаткування малого підприємництва»

Виконавець:
студентка ЦЗФН
Гаца Я.В.

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Няньчук Н.Ю.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Мале підприємництво відіграє важливу соціально-економічну роль у функціонуванні економічної системи країни. Повноцінне виконання суб'єктами малого підприємництва інноваційної та соціальної функцій спроможне сприяти виходу економіки України з кризи, що визначає необхідність всебічної підтримки цього сегмента економіки. Однією з основних перешкод на шляху розвитку малого підприємництва може стати невідповідне оподаткування. Суперечність між гострою потребою суб'єктів малого підприємництва в ресурсах, з одного боку, та проблемами наповнення бюджету створює умови для постійного наукового дослідження шляхів вирішення завдання створення механізмів оподаткування малого підприємництва, спрямованого на підтримку розвитку останнього.

Оподаткування малого підприємництва є предметом наукових досліджень багатьох вчених, серед яких можна відмітити: Буй Т., Квасовський О., Ковальчук І., Ларцев А., Мирошніченко О., Ратинський В., Фоміна Т. та інші. Удосконалення підходів оподаткування малого підприємництва залишається завжди актуальним, зважаючи на динамічний розвиток цього сектору економіки, його соціально-економічну роль з одного боку і вразливість з іншого.

Метою роботи є поглиблення теоретичних засад й розробка на цій основі практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу оподаткування малого підприємництва в Україні.

Реалізація мети дослідження передбачає постановку та вирішення таких **завдань**:

- визначити роль малого підприємництва в економіці країни;
- систематизувати критерії віднесення до суб'єктів малого підприємництва;

- обґрунтувати основні принципи оподаткування суб'єктів малого підприємництва;
- проаналізувати стан розвитку та оподаткування малого підприємництва України;
- розглянути світовий досвід оподаткування малого підприємництва;
- обґрунтувати рекомендації щодо удосконалення процесу оподаткування малого підприємництва в Україні.

Об'єктом дослідження є процес оподаткування малого підприємництва в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

У роботі використано загальнонаукові й спеціальні **методи дослідження**, а саме: аналізу й синтезу – з метою дослідження характеристик малого підприємництва як сегмента економіки, тенденцій розвитку малого підприємництва в Україні; систематизації та класифікації – для виділення методів оподаткування суб'єктів малого підприємництва; порівняння – для здійснення порівняльного аналізу механізмів оподаткування суб'єктів малого підприємництва у зарубіжних країнах і в Україні; узагальнення результатів – при формуванні висновків.

Інформаційною базою дослідження є офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів, Державної податкової служби України, законодавчі акти, дані Світового Банку, напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених з проблем оподаткування суб'єктів малого підприємництва, що містяться у монографіях, фаховій науковій літературі, матеріалах наукових і науково-практичних конференцій та семінарів, мережі Інтернет.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У структуру першого розділу увійшли: дослідження ролі малого підприємництва в економіці країни, розгляд критерії віднесення суб'єктів

господарювання до сегменту малого підприємництва, обґрунтування принципів оподаткування малого підприємництва. У структуру другого розділу увійшли: оцінка стану розвитку малого підприємства в Україні, аналіз системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, дослідження підходів щодо оподаткування малих підприємств в інших країнах. У структуру третього розділу увійшли: вивчення проблем системи оподаткування малого підприємництва, розробка рекомендацій щодо удосконалення діючої практики оподаткування шляхом впровадження податкових стимулів.

ВИСНОВКИ

Для економік багатьох країн мале підприємництво є рушієм соціального та економічного розвитку. Про це свідчить те, що в країнах з розвинутими економіками, частка малих та середніх підприємств переважає не лише за кількістю, але й має суттєвий вплив на створення ВВП, як правило, цей вплив переважає частку великих підприємств.

Згідно українського законодавства підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Критеріями віднесення підприємств до категорії великих, середніх або малих є кількість зайнятих осіб та обсяги річного доходу. Згідно з теоретичними підходами до класифікації крім кількісного методу виділяють також якісний та комбінований, за якими кількісні показники доповнюються низкою якісних характеристик. Цих дозволяє краще зрозуміти особливості цих суб'єктів підприємницької діяльності, що може бути використано при розробці необхідних методології оцінок та процедур.

При оподаткуванні малого підприємництва особливого значення набувають спеціальні принципи оподаткування, які спрямовані на стимулювання підтримки та розвитку малого бізнесу, вибір оптимальної системи оподаткування з урахуванням потреб окремого виду діяльності та розмірів суб'єкта, створення лояльних та гнучких умов взаємодії платників з фіскальними органами.

В Україні мале підприємництво все ще знаходиться на етапі становлення. Нестабільні умови функціонування, погіршені останніми роками війни не дозволяють суб'єктам малого підприємництва ефективно виконувати фіскальну функцію оподаткування. Однак, зважаючи на практику розвинених країн, повинна враховуватися не фіскальна функція, а саме здатність даної категорії підприємств створювати стабільний і позитивний соціально-економічний ефект.

В Україні мале підприємництво має важливу соціальну та економічну роль у забезпеченні робочими місцями, вироблені продукції та надані послуг. За кількістю суб'єктів мале підприємництво складає більше 90% усього бізнесу в країні. Цей сектор економіки вразливий до дії ризикоутворюючих чинників, що негативно впливає на фінансові результати їх діяльності. Мале підприємництво в Україні відреагувало на зміни умов функціонування у стані війни найбільшими темпами падіння.

В Україні для оподаткування суб'єктів малого підприємництва використовується загальна та спрощена системи. Остання була введена в Україні ще у 90-х роках. До переваг спрощеної системи варто віднести: звільнення від сплати окремих видів податків, таких як податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, ПДВ, земельний податок і т. д.; надання права вибору сплати ПДВ; спрощення бухгалтерського обліку та фінансової звітності. За час своєї дії дана система неодноразово змінювалася щодо ставки єдиного податку та порядку його нарахування, переліку податків, які замінялися єдиним податком, критеріїв надання підприємствам та фізичним особам – підприємцям права на використання.

Окремі недоліки спрощеної системи оподаткування було вирішено з прийняттям Податкового Кодексу. З прийняттям Податкового Кодексу платників податків, які мали право скористатись спеціальним режимом оподаткування - спрощеною системою оподаткування, було поділено на чотири групи. До складу четвертої групи платників податків було віднесено сільськогосподарські підприємства. Податковим кодексом України було передбачено певні вдосконалення податкової системи: зменшення кількості податків, поступове зменшення ставок податків, удосконалено механізм розрахунків між бюджетом і платниками податків.

Розбудова більш ефективного механізму оподаткування малого підприємництва неможлива без вивчення та імплементації досвіду інших країн. Зважаючи на суттєвий вплив на малі підприємства має податкова політика держави. Незважаючи на те що, сучасна спрощена система оподаткування є найкращою альтернативою у сфері сприяння розвитку малого бізнесу через податковий механізм, проте вона теж потребує удосконалення.

Реформування фіскального механізму України має відбуватись для забезпечення сприятливих умов ведення бізнесу та залучення інвестицій шляхом побудови стимулюючої податкової системи.

У ході проведеного дослідження запропоновано підтримувати новостворені малі підприємства, щоб вони могли досягти істотних фінансових результатів та надалі забезпечили б стабільні податкові надходження до бюджету. З цією метою рекомендовано вводити податкові стимули шляхом диференціації ставок єдиного податку, впровадження пільгового податкового періоду для новостворених суб'єктів.

У дослідженні було проведено моделювання податкових надходжень за трьома сценаріями надання податкових пільг. За першим базовим сценарієм пільги не надавались, за другим - підприємці звільнялись від оподаткування на строк п'ять років, а весь прибуток мали реінвестувати у діяльність, за третім - звільнення відбувалось на строк десять років. Оптимальним

виявилось податкове стимулювання за другим сценарієм. Протягом п'ятирічного пільгового податкового періоду бізнес може зміцнити свій фінансовий стан й генерувати відповідні потоки доходів та більші надходження податків.

Податкове стимулювання можна використовувати для впливу на зміни у структурі малого бізнесу, як сектора економіки. Дозвіл на пільговий податковий період можуть отримувати підприємці стратегічно важливих галузей та найбільш соціально-економічно важливих напрямів діяльності, спрямованих на подвоєне відновлення країни (наприклад, відновлення пошкодженої інфраструктури, екологічні проекти, сільське господарство тощо). Розроблені рекомендації мають бути використані для удосконалення системи оподаткування малого підприємництва та сприяти його розвитку та посилення економічних позицій.

АНОТАЦІЯ

Гаца Я.В. «Оподаткування малого підприємництва».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою професійного за спрямування «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглянуто роль малого підприємництва в економіці країн, визначено критерії віднесення до суб'єктів малого підприємництва, обґрунтовано принципи оподаткування малого підприємництва.

Проаналізовано сучасний стан розвитку малого бізнесу в Україні, охарактеризовано системи оподаткування малого підприємництва, передусім спрощену, наведено приклади досвіду інших країн щодо оподаткування малого бізнесу.

Розроблено рекомендації щодо впровадження податкових стимулів у практику оподаткування малого підприємництва.

Ключові слова: мале підприємництво, оподаткування, спрощена система оподаткування, єдиний податок, податкові стимули.

ANNOTATION

Gatsa Y.V. " Small business taxation".

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 "Finance, banking and insurance" under the professional educational program in the direction "Finance, financial management and insurance". – Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024.

The work examines the role of small business in the economy of countries, defines the criteria for classification as small business entities, and substantiates the principles of small business taxation.

The current state of small business development in Ukraine is analyzed, the system of small business taxation, primarily simplified, is characterized, and examples of the experience of other countries regarding small business taxation are given.

Recommendations on the introduction of tax incentives into the practice of small business taxation have been developed.

Key words: small business, taxation, simplified taxation system, single tax, tax incentives.